

CZU: 37:616.98

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4277325>**IMPACTUL CRIZEI COVID-19 ASUPRA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT***Svetlana CEBOTARI, Alina CEBOTARI***Universitatea de Stat din Moldova***Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare” din Drochia*

Actualmente, criza Covid-19 are repercusiuni asupra tuturor domeniilor de activitate, inclusiv asupra sistemului de învățământ nu doar la nivel național, dar și la nivel internațional.

Prezentul articol are drept obiectiv reliefarea principalelor efecte ale crizei Covid-19 asupra sistemului de învățământ.

Cuvinte-cheie: *criză Covid-19, sistem de învățământ, impact.*

IMPACT OF THE COVID-19 CRISIS ON THE EDUCATION SYSTEM

The current Covid-19 crisis has repercussions on all areas of activity, including the education system, not only at the national level, but also at the international level.

This article aims to highlight the main effects of the Covid-19 crisis on the education system.

Keywords: *Covid-19 crisis, education system, impact.*

Pandemia COVID-19 are repercusiuni semnificative nu doar din punctul de vedere al sănătății și al economiei, dar și din punct de vedere social, în special din punct de vedere educațional [1]. Aceasta este o dublă criză: o criză educațională legată de închiderea școlilor și o criză economică generală care afectează și sectorul educației. În special, închiderea instituțiilor de învățământ în legătură cu pandemia duce la suspendarea sau încetinirea proceselor educaționale și la o creștere a inegalității în acest domeniu. Criza afectează elevii înșiși: mănâncă mai rău, starea lor psihologică se agravează și vulnerabilitatea lor crește. Criza economică duce la o ieșire de studenți, utilizarea muncii copiilor este în creștere, iar părinții reduc cheltuielile pentru educația copiilor.

Pe termen lung, toate aceste măsuri conduc la o reducere a „capitalului uman”, a numărului de specialiști calificați, la o creștere suplimentară a sărăciei și, ca consecință, la o creștere a tensiunii sociale. Pentru a depăși aceste consecințe, este necesar, pe termen scurt, promovarea continuării educației, în special pentru studenții săraci. Pe termen mediu, este necesar să se asigure o finanțare adecvată a sectorului educațional, iar pe termen lung – realizarea sustenabilității în acest domeniu [2].

- UNESCO, la rândul său, monitorizează impactul Coronavirusului asupra educației. Începând cu 20 aprilie, închiderea școlilor a afectat mai mult de 91,3% din numărul studenților din întreaga lume, ceea ce constituie un număr de 1.575.270.054 [3]. De asemenea, din cauza focarului COVID-19 numărul de copii, tineri și adulți care nu au participat la procesul de instruire este semnificativ. Guvernele din întreaga lume au decis să închidă instituțiile de învățământ în încercarea de a combate pandemia COVID-19. Potrivit UNESCO, peste 100 de țări au implementat închiderea școlilor la nivelul întregii țări, afectând mai mult de jumătate din studenții lumii. Alte țări au implementat închideri școlare locale și, dacă aceste țări ar ordona și închiderea școlilor și universităților la nivel național, aceasta ar perturba procesul de învățare pentru alte milioane de studenți. Astfel, conform datelor Institutului de Statistică UNESCO:
- Bolivia, Insulele Cayman, Guineea Ecuatorială, Guineea-Bissau, Irak, Somalia, Republica Unită Tanzania și Venezuela: nu există date despre programele de învățământ superior.
- China: școlile au început să se deschidă, dar majoritatea au rămas închise.
- Finlanda: educația preșcolară și clasele 1-3 vor continua pentru copiii persoanelor care lucrează în sectoare critice pentru funcționarea societății, precum și pentru copiii cu nevoi speciale de la învățământul preșcolar până la învățământul secundar superior. Educația și îngrijirea timpurie vor fi asigurate tuturor copiilor ai căror părinți nu pot asigura îngrijirea la domiciliu. La alte niveluri de învățământ, învățarea de contact poate continua dacă se consideră necesar pentru finalizarea cursului.
- Honduras: deși toate școlile au fost închise, universitățile au avut de ales între să rămână deschise sau nu.
- Islanda: școlile primare au rămas deschise, în cazul în care numărul de copii în clasă nu a depășit cifra 20.
- Japonia: universitățile au fost în vacanța de primăvară și, prin urmare, închiderile nu sunt legate de coronavirus [4].

În acest context este de menționat și poziția Șefului ONU António Guterres, conform căruia deciziile luate acum în acest sens vor avea un efect de durată asupra sutelor de milioane de oameni și asupra dezvoltării țărilor lor. „Ne confruntăm cu o catastrofă generațională care ar putea risipi nespuse potențialul uman să submineze decenii de progres și să agraveze inegalitățile înrădăcinate”, a avertizat Secretarul General al Națiunilor Unite. António Guterres a amintit că închiderea școlilor din cauza pandemiei COVID-19 a afectat aproape 1,6 miliarde de studenți de toate vârstele și din toate țările, cu repercusiuni imediate și pe termen lung. Într-un mesaj video pentru a introduce documentul de politică privind educația și COVID-19, Guterres a spus că acesta este un moment definitoriu pentru copiii și tinerii din întreaga lume. „Deciziile pe care guvernele și partenerii le iau acum vor avea un efect de durată asupra sutelor de milioane de tineri, precum și asupra perspectivelor de dezvoltare a țărilor de zeci de ani”, a spus el. Situația de urgență pentru sănătate a agravat disparitățile care există deja în educație, iar închiderea prelungită a școlilor ar putea inversa progresele din ultimii cinci ani, în special în ceea ce privește educația fetelor, a adolescenților și a femeilor tinere. Proiecțiile indică faptul că aproape 24 de milioane de studenți de la școala elementară până la universitate ar putea renunța la cursuri din cauza impactului economic al crizei de sănătate. Documentul de politică al Secretarului General solicită prevenirea transformării crizei de învățare existente într-o calamitate ireparabilă [4].

Pandemia COVID-19 și închiderea școlilor din întreaga lume au avut un impact negativ asupra sistemelor naționale de învățământ din diferite țări; situația necesită măsuri speciale, potrivit autorilor studiului pregătit de Banca Mondială. Potrivit experților, pandemia Coronavirusului a agravat problemele preexistente în învățământul internațional. Înainte de pandemie, 258 de milioane de copii nu frecventau școala; mulți studenți au studiat prea puțin și au primit o educație inadecvată. În țările cu venituri mici și medii, mai mult de jumătate din toți copiii de 10 ani nu au putut să citească și să înțeleagă povești simple adecvate vârstei. Copiii din familii sărace au avut cel mai puțin acces la școlarizare, cele mai mari rate de abandon școlar și cele mai mari lacune de învățare. Obiectivul adoptat pentru dezvoltarea durabilă, care angajează toate țările să se asigure că toți copiii primesc „educație primară și secundară gratuită, corectă și de calitate”, nu a fost obținut.

Experții Băncii Mondiale au stabilit că pandemia Coronavirusului amenință progresul educațional din întreaga lume prin doi factori principali: în primul rând, închiderea aproape completă a școlilor la toate nivelurile și, în al doilea rând, criza economică cauzată de măsurile de combatere a pandemiei. „Pandemia a avut un impact profund asupra educației, închizând școlile aproape peste tot de pe planetă – cel mai mare șoc pentru toate sistemele de învățământ din viața noastră. Daunele vor deveni și mai severe pe măsură ce urgența de sănătate va escalada într-o recesiune globală profundă”, se arată în raport.

Potrivit autorilor studiului, dacă țările vor reacționa rapid pentru a sprijini procesul de studii pe tot parcursul vieții, pot atenua daunele și chiar pot transforma recuperarea în noi oportunități. Experții propun măsuri pentru atingerea acestui obiectiv, împărțindu-le în trei etape suprapuse: „politica de coping”, „management continuu” și „îmbunătățire și accelerare”. În prima fază, statele sunt încurajate să facă față cu succes închiderii școlii, protejând sănătatea și siguranța și să facă tot posibilul pentru a preveni pierderile învățării elevilor prin educația la distanță. „În același timp, țările trebuie să înceapă planificarea pentru redeschiderea școlilor. Aceasta înseamnă prevenirea abandonului școlar, asigurarea unor medii școlare sănătoase și adoptarea de noi metode care să ajute la restabilirea învățării mai rapide în domeniile cheie odată ce studenții se întorc la școală” [5].

Astăzi nu există zone care să nu fie afectate într-o măsură sau alta de consecințele răspândirii COVID-19. Impactul pe care pandemia Coronavirus l-a avut asupra sistemului de învățământ diferă de la o țară la alta și are specificul său în diferite regiuni ale lumii. Cu toate acestea, vectorul general al acestor schimbări poate fi urmărit: pandemia a pus universitățile în condiții dificile, obligându-le să se adapteze la evenimentele curente în cel mai scurt timp posibil, să cheltuiască fonduri semnificative pentru digitalizarea accelerată și, adesea, să ia decizii fără a lua în considerare consecințele posibile.

De asemenea, pandemia a avut un impact negativ asupra cooperării internaționale în domeniul educației și științei: călătoria internațională a fost anulată, programele de schimb și mobilitatea academică a studenților și a personalului academic au fost suspendate și multe programe de cooperare în cercetare au fost întrerupte.

Implicațiile pentru dezvoltarea mobilității internaționale a studenților nu sunt atât de simple. Există toate motivele pentru a crede că după încheierea crizei de Coronavirus universitățile vor lupta în continuare pentru studenții străini, dar piața educațională internațională va deveni mai sensibilă și mai competitivă. Piața se poate orienta către țările mai sărace, unde universitățile pot oferi programe educaționale mai accesibile. Profesorul Simon Marginson de la Centrul de Cercetare a Educației Superioare de la Universitatea din Melbourne prevede

că vor trece aproximativ cinci ani până când piața mobilității studenților se va reface. Cei mai importanți factori în alegerea unui loc de studiu vor fi costurile instruirii, siguranța și nivelul de bunăstare [6].

Universitățile au fost impuse să rezolve o mulțime de probleme într-un timp scurt: în ce forme să conducă învățarea la distanță; ce mijloace tehnice să folosești pentru asta; modul de evaluare a asimilării materialului de către studenți; cum să efectueze examenele finale și cum să recrutezi pentru anul universitar următor. Acest lucru din urmă este valabil mai ales pentru țările în care examenele finale la școală au fost anulate sau amânate la nesfârșit. Trecerea urgentă la învățământ la distanță a generat o serie de probleme interrelaționate:

- Unele țări nu au reușit să treacă la educația online din diferite motive, inclusiv din lipsa de suport material și tehnic pentru universități, din lipsa unei acoperiri largi a rețelelor de internet, din cauza nivelului de trai scăzut al populației etc. De exemplu, țările din America Latină au suspendat studiile universitare. Una dintre cele mai importante universități din Argentina, Universitatea din Buenos Aires, a decis să anuleze cursurile și să schimbe calendarul academic, mai degrabă decât să se treacă la învățarea online, crezând că doar educația cu normă întreagă poate garanta un nivel ridicat de calitate. Institutul Național de Știință și Tehnologie din Zimbabwe, ca și alte universități africane, și-a anunțat închiderea până la o nouă notificare. Ministrul Educației Superioare din Malaysia a suspendat trecerea la învățământ la distanță.

- În mai multe țări studenții au organizat o opoziție față de trecerea la învățământul la distanță. În Filipine, grevele au avut loc împotriva tranziției la formatul online, solicitând rezilierea contractului și restituirea taxelor de școlarizare, din cauza că învățarea la distanță nu este un înlocuitor echivalent pentru formele tradiționale de învățământ, precum și din cauza lipsei de echipament necesar și a accesului slab la Internet. În multe universități africane sindicatele studenților s-au opus învățării online din cauza lipsei condițiilor și mijloacelor tehnice necesare. În Tunisia sindicatele studențești au protestat împotriva deciziei guvernului de a adapta învățarea online în timpul pandemiei, numind-o o măsură discriminatorie și au solicitat boicotarea platformelor online. În Chile, studenții de la instituția publică principală a țării, Universitatea din Chile, și de la Universitatea privată din San Sebastian au inițiat greve online. În Marea Britanie, peste 300.000 de studenți au semnat o petiție prin care s-a solicitat rambursarea taxelor de școlarizare.

- Există o scădere semnificativă a calității educației în timpul tranziției la învățământul la distanță, în absența sistemelor de management operațional al învățării în multe țări – software pentru administrarea cursurilor de formare în cadrul învățământului la distanță. De exemplu, Comisia pentru învățământ superior din Pakistan nu a reușit să dezvolte strategii și politici de învățare online clare și inteligibile pentru universitățile publice și private, creând confuzie între administratorii universităților, facultăți și studenți.

- Apar probleme cu aplicațiile online prin care universitățile conduc prelegeri sau seminarii la distanță. Unele universități au anunțat că abandonează platforma Zoom și trec la Google Meet sau la alte aplicații. În legătură cu atacurile de hackeri, educația online în mai multe universități a fost suspendată temporar. A apărut un concept precum Zoombombing, caracterizând acțiuni legate de încălcarea spațiilor online, inclusiv hacking-ul sălilor de clasă virtuale, postarea de imagini pornografice sau de ură, utilizarea limbajului obscen etc.

- Site-urile universitare au funcționat instabil din cauza încărcării crescute pe bazele de date și sistemele de informații ale universităților.

- Calificările angajaților pentru trecerea la învățarea online nu a fost suficientă: necunoașterea platformelor și serviciilor disponibile pentru învățare la distanță, funcționalitatea acestora, metodele de predare eficiente în format online etc. În prezent, ceea ce este oferit de majoritatea universităților din țările în curs de dezvoltare nu îndeplinește în niciun fel standardele înalte de învățare online și educație online. Pandemia a avut un impact negativ asupra muncii instituțiilor de învățământ superior din toate țările lumii, fără excepție, însă țările sărace, studenții străini și studenții din segmente de populație defavorizate au suferit cel mai mult.

Țările în curs de dezvoltare s-au confruntat cu lipsa de resurse și experiență pentru a stabili studiile la distanță la un nivel decent. Nu există programatori cu experiență și designeri web, capacități instituționale, logistice, nu există resurse educaționale dovedite de înaltă calitate, unele cadre didactice nu înțeleg caracteristicile predării online, metodele de învățare la distanță. Astfel, conform raportului Asociației universităților, din cele 700 de universități care operează în Africa Sub-Sahariană puține sunt instruite și dotate tehnic pentru a oferi învățământ la distanță. De asemenea, în țările în curs de dezvoltare studenții din familii defavorizate s-au confruntat cu lipsa mijloacelor tehnice și conexiune la Internet. Cu acces la Internet limitat și o zonă mică de acoperire, oportunitățile de învățare online sunt extrem de limitate, în special în zonele rurale.

În conformitate cu Banca Interamericană de Dezvoltare (BID), America Latină și Caraibe este una dintre regiunile în care există cea mai mare diferență în tehnologie și cea mai mică pregătire în infrastructura digitală.

Deficiențe în învățarea la distanță, costul decalajului digital, precum și rolul important pe care școlile îl joacă în sănătatea și bunăstarea elevilor. Divizia Educație a BID, prin Proiectul Sistemelor de Informații și Management Educațional (SIGED), a lucrat mai mult de doi ani cu țările din America Latină și Caraibe. Potrivit datelor agenției ONU, închiderea centrelor de grădinițe din cauza pandemiei COVID-19 a lăsat 40 de milioane de copii fără educație preșcolară. Această modificare a sistemului educațional îi privează pe cei mici de bazele necesare dezvoltării lor sociale și intelectuale. Închiderea centrelor preșcolare din cauza pandemiei COVID-19 a privat cel puțin 40 de milioane de copii de pregătirea lor formală înainte de a intra în învățământul primar, dezvăluie un nou raport al Fondului Națiunilor Unite United for Children. Închiderea activităților a expus, de asemenea, o criză și mai profundă pentru familiile cu copii mici din țările cu venituri mici și medii, unde nu existau servicii de protecție socială. Încă de la debutul Coronavirusului, calitatea precară, prețul ridicat sau lipsa de acces la îngrijirea copilului și educația timpurie au obligat mulți părinți din întreaga lume să lase copiii mici în medii nesigure sau care să nu stimuleze o etapă critică în dezvoltarea lor [5]. Mai rău, mai mult de 35 de milioane de copii sub vârsta de cinci ani au rămas adesea fără supravegherea adulților, pe lângă faptul că mulți tați, în special mamele, angajați în sectorul informal au fost nevoiți să-și ducă copiii cu ei la muncă [7].

În țările arabe deja se observă tendința de creștere a inegalității între diferitele sectoare ale societății datorită tranziției la învățarea online – doar 52% dintre rezidenți au acces la Internet. Conform datelor UNESCO, 826 de milioane de studenți din lume nu au computere personale, 706 milioane (43%) nu au acces la Internet. Studenții străini s-au trezit într-o situație la fel de dificilă. Ca urmare a solicitărilor de a găsi căminele și campusul universitar cât mai curând posibil, studenții au avut dificultăți în a găsi locuințe; din cauza închiderilor de frontieră și a anularilor de zbor, mulți studenți străini nu au putut să se întoarcă acasă, s-au confruntat cu dificultăți financiare din cauza incapacității de a găsi un loc de muncă, au fost renunțați la îngrijiri medicale în campus etc. Acest lucru va afecta, fără îndoială, recrutarea studenților străini în viitor. Mulți cercetători se așteaptă la o scădere semnificativă a numărului de studenți străini. Pandemia a provocat o schimbare la nivel mondial, în special trecerea la studii online [8].

Un alt moment care influențează procesul educațional sunt cursurile online masive deschise care puteau concura cu sau chiar să submineze universitățile tradiționale. În ciuda faptului că aceste teme nu erau destinate să devină realitate, astăzi, în legătură cu pandemia, se pune întrebarea dacă actuala criză va duce la transformarea universităților în instituții online. Timpul va spune care vor fi consecințele tranziției de urgență la formatul online, dar nu există nicio îndoială că acestea vor apărea pe termen scurt.

Philip Altbach și Hans de Wit, experți occidentali proeminenți în domeniul dezvoltării învățământului superior, în articolul lor recent „*Perspectiva postpandemică este una sumbră pentru cei săraci*” își exprimă îndoiele că pandemia va atrage o revoluție tehnologică în învățământul superior. Cu toate acestea, este clar că utilizarea metodelor de învățare la distanță va fi extinsă. O altă problemă este că tranziția la învățarea online eficientă va necesita mult timp și resurse, precum și sprijin din partea părților interesate în dezvoltarea unei educații online de calitate [9].

Astfel, răspunsurile la impactul crizei COVID-19 asupra sistemului de învățământ pot fi rezumate în trei etape: abordarea pandemiei, gestionarea continuității, îmbunătățirea și accelerarea învățării. Obiectivul sistemelor de învățământ, atunci când pun în aplicare aceste politici, ar trebui să fie recuperarea, fără a se repeta trecutul, având-se în vedere că în multe țări situația dinainte de pandemie era deja caracterizată de învățare prea mică, niveluri ridicate de inechitate și progres lent.

Chiar înainte de pandemia COVID-19, lumea se confrunța deja cu o criză de învățare. Înainte de pandemie, 258 de milioane de copii și tineri erau în afara școlii. Rata sărăciei în țările cu venituri mici și medii a fost de 53%, ceea ce a însemnat că mai mult de jumătate dintre copiii de 10 ani nu au putut citi și înțelege o poveste simplă adecvată vârstei lor. Mai rău, criza nu a fost distribuită uniform: copiii și tinerii cei mai defavorizați au avut cel mai puțin acces la școală, cu rate mai mari de abandon școlar și deficite de învățare mai mari. Toate acestea înseamnă că lumea era deja departe de a putea atinge Obiectivul de Dezvoltare Durabilă, care angajează toate națiunile să se asigure că, printre alte obiective ambițioase, „toate fetele și toți băieții finalizează învățământul primar și secundar, care trebuie să fie liber, echitabil și de calitate”.

Pandemia a executat deja un impact enorm asupra educației odată cu închiderea școlilor în aproape toate zonele planetei, ceea ce reprezintă cea mai importantă criză simultană pe care au suferit-o în zilele noastre toate sistemele de învățământ. Prejudiciul va fi și mai grav, întrucât situațiile de urgență pentru sănătate se varsă în economie și vor declanșa o recesiune globală profundă.

Închiderea școlilor va provoca o pierdere a învățării, o creștere a numărului de abandon școlar și o inegalitate mai mare. Astfel, ca rezultat al emergenței crizei COVID-19, începând cu sfârșitul lunii aprilie a anului 2020, școlile au fost închise în 180 de state, iar 85% dintre studenții din întreaga lume nu au participat la procesul educațional. Fără politici puternice, acest lucru va avea costuri imediate atât pentru învățare, cât și pentru sănătatea copiilor și a tinerilor.

Calitatea studiilor va scădea și va crește rata abandonării studiilor, în special în rândul celor mai defavorizați. În cea mai mare parte, studenții nu vor mai învăța materii academice. Reducerea învățării poate fi mai mare pentru copiii de vârstă preșcolară, deoarece familiile lor sunt mai puțin susceptibile să acorde prioritate învățării în timpul închiderii școlii. Inegalitatea în învățământ va crește, deoarece numai elevii din familii bogate vor avea sprijin pentru a continua studiile acasă. În cele din urmă, riscul renunțării la școală va crește, deoarece atașarea elevilor vulnerabili la școală poate fi redusă din cauza lipsei de expunere a profesorilor care îi motivează.

Lipsa sprijinului și a structurii oferite de școli va afecta, de asemenea, sănătatea și siguranța. Nutriția și sănătatea fizică a studenților vor fi în joc, deoarece aproximativ 368 de milioane de copii din întreaga lume depind de programele de hrănire școlară. Sănătatea mentală a studenților poate suferi și din cauza izolării pe care trebuie să o mențină în perioada de distanțare socială și a efectelor traumatice ale crizei asupra familiilor. În plus, tinerii care sunt în afara școlii se pot implica în comportamente mai periculoase și fertilitatea adolescenților poate crește.

Conform prognozelor Fondului Monetar Internațional (FMI), economia mondială se va micșora cu 3% în 2020, cu mult mai mult decât în timpul crizei financiare globale din 2008-09. Această criză va avea consecințe grave atât pentru guverne, cât și pentru familii și va afecta atât sectorul cererii, cât și al ofertei din învățământ: abandonul școlar va crește și mulți dintre acești elevi vor renunța la școală pentru totdeauna. Cea mai mare rată de abandon va fi concentrată în grupurile vulnerabile. Când școlile s-au redeschis după aproximativ un an academic de închidere din cauza crizei Ebola din Sierra Leone, probabilitatea ca fetele să meargă la școală a fost cu 16 procente mai mică. Rata abandonului studiilor va fi însoțită de o creștere a muncii copiilor și a căsătoriilor copiilor și adolescenților.

Impactul asupra învățării va fi și mai mare din cauza presiunilor economice asupra gospodăriilor. Chiar și pentru studenții care nu renunță, familiile lor vor putea plăti mai puțin pentru rechizite școlare (cum ar fi cărți) până la revenirea economiei. În plus, mulți părinți își pot transfera copiii de la școli private la școli publice, supraîncărcând sistemele publice și reducându-le calitatea.

În ceea ce privește oferta, impactul economic va afecta școlile și profesorii. Presiunile fiscale vor conduce la o scădere a investițiilor în educație, ceea ce va reduce resursele disponibile profesorilor. În plus, calitatea educațională va avea de suferit (fie în timp ce este oferită educația online, fie la reluarea cursurilor), deoarece criza de sănătate va afecta unii profesori în mod direct, iar alții vor suferi presiuni economice din cauza reducerilor salariale sau a întârzierilor la plăți.

În cazul în care aceste impacturi nu vor fi supuse unui control, ele vor avea costuri pe termen lung atât pentru studenți, cât și pentru întreaga societate. Având în vedere creșterea probabilă a sărăciei, criza COVID-19 ar putea împiedica o întreagă generație să-și realizeze adevăratul potențial. Studenții care vor renunța la studii sau care vor avea rezultate modeste la învățare vor avea niveluri de dezvoltare personală și profesională mai scăzute, inclusiv venituri mai mici pe parcursul vieții. Inegalitatea va crește, deoarece aceste impacturi vor fi, probabil, mai mari pentru studenții din familiile vulnerabile. Copiii care au nevoie de mai multă educație pentru a ieși din sărăcie vor fi, probabil, cei mai privați de aceasta din cauza crizei. Această scădere a perspectivei economice ar putea, la rândul său, să determine o creștere a activității infracționale și a comportamentului periculos. Tulburările sociale în rândul tinerilor ar putea de asemenea crește: în multe țări cu venituri mici și medii, combinația unei mase de populații tinere cu perspective de sărăcie poate fi explozivă. Aceste efecte adverse pot fi menținute pentru o lungă perioadă de timp, deoarece capitalul uman mai scăzut din actuala cohortă de studenți (concentrat printre cei mai defavorizați) perpetuează ciclul vicios al sărăciei și al inechității.

Aceste consecințe (în special impacturile pe termen lung) nu sunt inevitabile. Nu există nicio îndoială că pe termen scurt costurile pentru educație și pentru tot ceea ce valorizează societatea vor fi semnificative. Cu toate acestea, dacă țările vor depune efortul și vor reacționa rapid pentru a sprijini sistemul de învățământ, aceasta poate atenua cel puțin parțial daunele. Doar prin intermediul unei planificări și politici potrivite

statele pot profita de criză ca de o oportunitate de a crea sisteme de învățământ mai eficiente și mai rezistente. Astfel, politicile pentru schimbarea acestei situații pot fi grupate în trei etape suprapuse: abordarea pandemiei, gestionarea continuității, îmbunătățirea și accelerarea studiilor.

Pe lângă protejarea studenților, multe țări implementează programe suplimentare de nutriție sau transferuri de numerar pentru a se asigura că elevii care depind deseori de programe de hrănire școlară nu suferă de foame. Pentru a preveni scăderea nivelului de studii, au fost implementate programe de învățare la distanță în toată lumea, din Nigeria până în Norvegia [10].

În doar câteva zile, profesorii din întreaga lume au digitalizat procesele educaționale. Milioane de studenți au început să primească educație de la distanță, iar profesorii au abandonat forma de lecție a educației. În același timp, soluțiile digitale în domeniul educației nu au fost folosite anterior atât de activ pe cât s-ar părea. Pandemia a jucat rolul unui fel de test de stres și a pus din nou problema „inegalității digitale”, amintind că 40% din populația lumii încă nu are acces la Internet. Odată cu trecerea treptată a sistemului de învățământ la învățarea online au început să apară dezavantajele lipsei unei strategii IT în universități. Anterior, instituțiile de învățământ și profesorii au putut folosi orice platformă care le-a plăcut – Google, echipele MSFT, Coursera, Blackboard, Moodle, Canvas. Rezultatul acestei libertăți de alegere a fost că, după trecerea generală la educația la distanță, s-a dovedit extrem de dificil de a centraliza și de a crea o singură platformă. Implementarea completă a sistemului de învățământ online necesită un model de afaceri complet nou pentru universități, cu schimbări majore în abordarea managementului financiar și a personalului, precum și digitalizarea completă a blocului administrativ. Multe țări și-au pregătit rapid propriile soluții tehnice ca răspuns la pandemie. Printre cele mai interesante:

- Guvernele din Coreea de Sud, Japonia și Liban au distribuit software interactiv pentru a preda subiecte ce variază de la calcul la fitness.
- Peste 100 de milioane de studenți din China au dobândit cunoștințe prin canale TV dedicate.
- Planurile de lecții și planurile de prelegeri au început să fie publicate mult mai des pe rețelele de socializare și mesageria instantanee, de exemplu în WhatsApp.
- Colaborarea a fost organizată între agențiile guvernamentale, mass-media, companiile tehnologice, activitatea de editare și industria divertismentului pentru a digitaliza cât mai repede posibil toate materialele educaționale necesare.

Ca și în majoritatea celorlalte domenii, pandemia a expus problemele și limitările gestionării la distanță a unei întreprinderi atât de complexe precum universitatea. Cu toate acestea, ar trebui să devină și un catalizator pentru schimbările pozitive. Dacă ritmul digitalizării învățării și evaluării studenților se accelerează, la fel va fi și infrastructura de sprijin a educației.

Răspunsurile la nivel mondial au fost diverse. UNESCO a organizat la începutul lunii martie 2020 o conferință video cu reprezentanți a peste 70 de țări. Obiectivul: crearea unui grup de criză care va încuraja ajutorul participanților. Ministerele educației din întreaga lume au lansat inițiative de cursuri online, lecții la televiziune, platforme digitale cu diferite servicii sau programe de televiziune educațională. Pe de altă parte, Comisia Europeană a compilat instrumentele disponibile pentru educatori sau informații despre diverse proiecte educaționale de conținut și niveluri diferite. Profesorii se confruntă cu o provocare neașteptată. Aceștia trebuie să garanteze învățarea masivă cu resurse care nu au fost utilizate până acum și să evalueze cunoștințele folosind metode neexplorate. Educația va fi obligată să se adapteze și să aibă planuri alternative care să diminueze incidența situațiilor la fel de devastatoare ca cele suferite cu pandemia COVID-19 [11].

Astfel, organizația Purdue Global oferă studenților din întreaga lume o selecție uriașă de cursuri online pe diverse teme. În acest context se înscrie și activitatea celei mai vechi instituții de învățământ la distanță din lume-Open University din Marea Britanie cu circa 175 de mii de studenți, ceea ce o fac cea mai mare universitate din țară. La fel cum Internetul a devenit o parte integrantă a vieții pentru jumătate din planetă, educația online va înceta în curând să fie neobișnuită. Interacțiunea cu studenții în acest format necesită sprijinul multor procese de afaceri, cum ar fi înscrierea, evaluarea performanței și datele studenților, gestionarea documentelor. Adunând studenții și profesorii într-un singur domeniu digital, vom face un salt revoluționar înainte. Desigur, vom avea săli de cursuri, săli de curs și lecții de educație fizică. Este vorba mai degrabă despre o mai mare integrare a instruirii și administrării digitale a instituțiilor de învățământ. Tehnologiile vor penetra toate aspectele activităților universității: chat-uri și asistenții digitali vor putea răspunde la întrebările studenților, blockchain va proteja autenticitatea diplomelor digitale, VR va recrea interacțiunea reală cu un profesor la un

examen, analitice predictive vor ajuta la identificarea motivelor progresului sau eșecului studenților, Internet of Things va permite „inteligentul”, campusul își va administra subsistemele.

Pentru o mai bună comprehensiune a impactului crizei COVID-19 asupra sistemului de învățământ, apare necesitatea de a determina lista efectelor pandemiei pe termen mediu și lung:

- Abordarea tehnologiei Bring Your Own în strategia de organizare a structurii IT a universităților se va schimba și va deveni mai centralizată și mai standardizată. Va exista o regândire a predării și învățării, a managementului campusului, a finanțelor și a rezidenților.

- Sectorul educației a început de mult să implementeze aplicații cloud pentru managementul universității. Procesul va merge mai repede atunci când universitățile vor vedea toate avantajele standardizării, ceea ce le va permite să dedice mai mult timp și atenție sarcinilor lor principale: învățare, implicare în procesul educațional și în activități științifice.

- Digitalizarea resurselor de cercetare didactică va accelera și ea. Universitățile și școlile vor avea mult mai multă flexibilitate în sprijinirea noilor modele de predare și învățare.

- Digitalizarea va ajuta la reducerea costurilor administrative ale universităților și la reorientarea către îndeplinirea aceluiași sarcini de bază – formare, implicare în procesul educațional și în activitatea științifică. Învățământul superior este o afacere cu un nivel ridicat de concurență, așa cum o demonstrează atenția atentă a tuturor participanților în domeniu la rezultatele sondajelor anuale, cum ar fi clasamentul universitar mondial în funcție de The Time. Criza COVID-19 poate să afecteze aceste clasamente, iar universitățile care pot transforma turbulențele în oportunități de învățare vor prospera în lumea post-pandemică [12].

În contextul unei digitalizări pandemice, accelerate, poate fi un test al forței pentru profesori și sistemul național de învățământ. Izbucnirea infecției cu Coronavirus a afectat miliarde de oameni de pe planetă. În 188 de țări ale lumii s-au luat decizii de închidere temporară a instituțiilor de învățământ pentru a diminua răspândirea virusului [13].

În primul rând, trebuie să se considere că închiderea centrelor de învățământ și substituirea cursurilor față în față prin instruire online și la distanță nu au o alternativă posibilă. În situația actuală a crizei de sănătate nu există altă soluție posibilă decât închiderea centrelor de învățământ și înlocuirea cursurilor față în față cu instruire online. Printre efectele negative ale închiderii școlii se numără faptul că o parte din învățare nu poate fi recuperată. Conform poziției lui Joshua Goodman (profesor universitar Harvard), efectele academice ale suspendării cursurilor pentru toți studenții pot fi atenuate dacă există un răspuns coordonat și nu este prelungit în timp. Acest cercetător menționează că închiderea centrelor din Massachusetts din cauza zăpezii nu a avut repercusiuni academice semnificative. Dacă închiderea școlilor ar dura mai mult de două săptămâni, atunci ar putea avea un impact negativ asupra învățării pe termen lung. Cercetătorii David Jaume (Banco de Mexico) și Alexander Willen de la Școala Norvegiană de Economie au publicat în octombrie 2019 un articol în „Jurnalul Economia Muncii” care arăta efectele negative pe termen lung ale grevei profesorilor din Argentina. Suspendarea claselor primare din Argentina a redus salariile studenților lor cu mulți ani mai târziu cu până la 3,2% pentru bărbați și cu până la 1,9% pentru femei. La rândul lor, platformele digitale vor trebui să se confrunte cu utilizarea intensivă într-o perioadă scurtă de timp, situație la care nu toate platformele pot rezista cu garanții. Printre aspectele care se califică se constată că formarea online oferă acces la educație într-o situație în care educația față în față nu este posibilă [14].

În această perioadă istorică, învățarea la distanță pare a fi singura soluție posibilă pentru a oferi o anumită securitate cel puțin în mediul școlar. Activitățile care trebuie privilegiate sunt cele cu prezența la ele, care oferă cunoștințe, dezvoltă abilități și educă elevii pentru a deveni cetățeni: lecții, activități funcționale și pregătitoare pentru evaluări formative și sumative, activități practice și de laborator [15]. Activitățile la distanță cu modul multimedia pentru a fi savurate acasă, organizate și planificate în timp, pentru a nu interfera negativ cu cei prezenți, ci pentru a le completa și aprofunda, pot fi colaborative: activități de laborator de învățare autonomă, ghidate, activități în grupuri, dezbateri, conferințe.

O tranziție rapidă va provoca daune semnificative calității predării și, prin urmare, reputației universităților. Atunci când trecem la educația la distanță, merită să luăm în considerare factorul bunăstării diferitor societăți, ceea ce va aduce în prim-plan problemele discriminării împotriva diferitor grupuri ale populației și un decalaj și mai mare între diferitele straturi ale societății [16]. În multe țări educația nu va mai fi „universală”.

Astfel, criza COVID-19 are repercusiuni directe asupra tuturor domeniilor de activitate, inclusiv asupra sistemului de învățământ. În condițiile actuale, principalele sarcini pentru universități vor fi:

- Planificarea strategică și contabilizarea riscurilor asociate pentru a prezice impacturile pe termen scurt și lung ale unei pandemii, inclusiv al scăderii economice preconizate.

- Dezvoltarea de măsuri pentru susținerea studenților și a cadrelor didactice: găsirea modalităților de a nivela inegalitatea dintre studenți (acces la internet, disponibilitatea echipamentului necesar pentru toți studenții, suspendarea taxelor de școlarizare, asistență materială direcționată, împrumuturi pentru studenții din familii defavorizate), organizarea de instruire pentru facultăți privind predarea funcțiilor predării online, funcționalitățile și capacitățile platformelor și serviciilor existente (inclusiv Google Classroom, Grupuri Microsoft, WizIQ Moodle, iSpring), organizarea unei platforme speciale pentru schimbul de experiență între profesorii din domeniul predării online, căutarea în comun a soluțiilor la problemele apărute în procesul de învățare, asistență metodologică în adaptarea programelor la formele de învățare online. Universitățile conducătoare acordă în prezent atenție specială sprijinului psihologic pentru studenții și personalul lor.

- Găsirea modalităților de trecere eficientă la învățarea online. În multe țări, universitățile sunt încurajate să treacă la educația online, indiferent de momentul ridicării carantinei. Un număr mare de universități au dezvoltat și oferă programe de educație online studenților. Potrivit platformei olandeze Studyportals, interesul elevilor și al părinților pentru programele de învățare la distanță s-a dublat.

- Alinierea procedurilor și criteriilor de evaluare a cunoștințelor cu noul program online și abordările pedagogice. Dezvoltarea metodelor de evaluare a învățării la distanță va necesita efort semnificativ, dar acest lucru va asigura calitatea viitoare a învățării și validitatea evaluărilor finale.

- Pentru universitățile din țările în curs de dezvoltare, una dintre sarcinile imediate ar trebui să fie stabilirea de parteneriate cu universități străine care doresc să-și împărtășească resursele, experiența, în special în domeniul învățării online și al cooperării științifice online.

Este de așteptat ca institutele de cercetare și universitățile cu renume, cunoscute în străinătate, cu venituri stabile, să se recupereze rapid din criză. În același timp, se pot închide o serie de universități, în principal cele private, care depind totalmente de taxele de școlarizare. Milioane de studenți cu situații financiare precare vor trebui să abandoneze învățământul superior sau să opteze pentru universități publice mai accesibile. Universitățile cu un număr semnificativ de studenți internaționali se vor confrunta, de asemenea, cu provocări semnificative.

Referințe:

1. *L'impatto del Coronavirus sul sistema scolastico*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://ilbolive.unipd.it/it/event/limpatto-coronavirus-sul-sistema-scolastico>
2. Шмис Т. *оценил влияние пандемии коронавируса на образование*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: https://vogazeta.ru/articles/2020/6/16/opinion/13510-tigran_shmis_otseuil_vliyanie_pandemii_koronavirusa_na_obrazovanie
3. *El coronavirus Covid-19 y la educación superior: impacto y recomendaciones*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://www.iesalc.unesco.org/2020/04/02/el-coronavirus-covid-19-y-la-educacion-superior-impacto-y-recomendaciones/>
4. *Образование: от закрытия учебных заведений до возобновления их работы*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://ru.unesco.org/covid19/educationresponse>
5. *Международное исследование выявило влияние пандемии на образование*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://sn.ria.ru/20200508/1571136232.html>
6. Шмис Т. *оценил влияние пандемии коронавируса на образование*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: https://vogazeta.ru/articles/2020/6/16/opinion/13510-tigran_shmis_otseuil_vliyanie_pandemii_koronavirusa_na_obrazovanie
7. SANZ, I. *Efectos de la crisis del coronavirus sobre la educación*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://www.magisnet.com/2020/03/efectos-de-la-crisis-del-coronavirus-sobre-la-educacion/>
8. *Covid-19: impacto en la educación y respuestas de política pública. Grupo Banco Mundial*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <http://pubdocs.worldbank.org/en/143771590756983343/Covid-19-Education-Summary-esp.pdf>
9. *COVID-19 y su impacto en la educación*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://www.scholasocurrentes.org/covid-19-y-su-impacto-en-la-educacion/>
10. *Covid-19: impacto en la educación y respuestas de política pública. Grupo Banco Mundial*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <http://pubdocs.worldbank.org/en/143771590756983343/Covid-19-Education-Summary-esp.pdf>
11. MORÁN, P.C.M., RUIZ, F.D. *La crisis del coronavirus afecta a 1 570 millones de estudiantes: ¿Cómo encarar el tsunami?* [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://theconversation.com/la-crisis-del-coronavirus-afecta-a-1-570-millones-de-estudiantes-como-encarar-el-tsunami-136408>

12. ВУДФИЛД, М. *Как пандемия влияет на систему образования в мире*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: https://forbes.kz/process/education/kak_pandemiya_vliyaet_na_sistemu_obrazovaniya_v_mire/
13. ДАВЛЕТОВ, Ф. *Как пандемия влияет на систему образования в мире*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://review.uz/ru/post/globalnoe-vliyanie-covid19-na-sistemu-obrazovaniya>
14. SANZ, I. *Efectos de la crisis del coronavirus sobre la educación*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://www.magisnet.com/2020/03/efectos-de-la-crisis-del-coronavirus-sobre-la-educacion/>
15. *La scuola ai tempi del Coronavirus. Lettera*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://www.orizzontescuola.it/la-scuola-ai-tempi-del-coronavirus-lettera-2/>
16. *Иностраные студенты – официальный ресурс*. [Accesat: 04.09.2020]. Disponibil: <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/covid-19-effekty-dlya-vysshego-obrazovaniya/>

Date despre autori:

Svetlana CEBOTARI, doctor habilitat, conferențiar universitar, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: svetlana.cebotari@mail.ru

Alina CEBOTARI, profesor la Liceul Teoretic,, Ștefan cel Mare” din Drochia.

Prezentat la 01.09.2020